

**Hanzehogeschool
Groningen**
University of Applied Sciences

Leefbare plattelandsdorpen voor jongeren

Een pilotstudie in Grootegast en Oldehove

Colofon

Titel

Leefbare plattelandsdorpen voor jongeren

Datum

14 Oktober 2025

Opdrachtgever

Gemeente Westerkwartier

Kenniscentrum NoorderRuimte

Zernikeplein 7

9747 AS Groningen

<https://www.hanze.nl/nld/onderzoek/kenniscentra/kenniscentrum-noorderruimte>

Auteurs

Fenna Smits, Msc.

Dr. ir. Hiska Ubels

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	5
1. Inleiding.....	6
1.1. Aanleiding en Doelstelling	6
1.2 Leeswijzer.....	7
2. Theoretisch kader.....	8
2.1 Jongeren.....	8
2.2 Leefbaarheid van de leefomgeving	8
2.3 Jongeren en participatie	9
2.4 Conceptueel model vrijetijdsactiviteiten en andere leefomgevingsaspecten en participatiebereidheid jongeren	10
3. Methode.....	12
3.1 Inleiding	12
3.2 Methoden van dataverzameling	12
3.2.1 Werving van respondenten	12
3.2.2 De dorpen Grootegast en Oldehove	13
3.2.3 Semigestructureerde interviews	13
3.2.4 Informele gesprekken	13
3.3 Dataverwerking en analyseplan	14
4. Grootegast	16
4.1 Algemene kenmerken van Grootegast.....	17
4.2 Ervaringen met vrijetijdsactiviteiten en andere leefomgevingsaspecten.....	19
4.3 Wensen en behoeften ten aanzien van de leefomgeving	21
4.4 Bereidheid tot participeren	23
5. Oldehove	25
5.1 Algemene kenmerken van Oldehove	26
5.2 Ervaringen met vrijetijdsactiviteiten en andere leefomgevingsaspecten.....	28
5.3 Wensen en behoeften ten aanzien van hun leefomgeving	29
5.4 Bereidheid tot participeren	30

6. Conclusie	31
7. Aanbevelingen	34
8. Referenties	37
9. Bijlagen.....	39
Bijlage 1 Interviewleidraad professionals, betrokkenen	40
Bijlage 2 Vragen voor informele gesprekken met kinderen/jongeren	41

Voorwoord

Jongeren zijn de toekomst, zij groeien op tot de volwassenen van later. Er is een toenemend bewustzijn dat het belangrijk is dat jongeren opgroeien in een veilige en gezonde leefomgeving. In de dorpen staan niet alleen hun huizen, maar het zijn ook de plekken waar ze zich prettig zouden moeten voelen en gezond ouder zouden moeten kunnen worden. Overheden zijn steeds vaker op zoek naar hoe zij jongeren kunnen betrekken bij beleidsvorming met betrekking tot hun eigen leefomgeving.

De gemeente Westerkwartier heeft vanuit deze achtergrond het lectoraat Leefomgeving in Transitie (Kenniscentrum NoorderRuimte, Hanze) de opdracht gegeven een onderzoek te doen naar leefbaarheid en participatie vanuit het perspectief van jongeren. De focus ligt daarbij op de dorpen Grootegast en Oldehove. Dit onderzoek is in het voorjaar van 2025 uitgevoerd. Voor u ligt het eindresultaat.

Dankzij de inzet van gemeente Westerkwartier, sociaal werk De Schans en de gastvrijheid van de inwoners van Grootegast en Oldehove heeft dit onderzoek tot stand kunnen komen. Veel dank daarvoor!

Share your talent, **move** the world.

Fenna Smits – Lectoraat Leefomgeving in Transitie, Kenniscentrum NoorderRuimte

Hebt u vragen over dit onderzoek? Dan kunt u contact opnemen met Fenna Smits,
f.a.m.smits@pl.hanze.nl

1. Inleiding

1.1. Aanleiding en Doelstelling

Gemeente Westerkwartier heeft de wens om meer grip krijgen op wat onder jongeren leeft en wat voor hen belangrijk is in de verschillende dorpen, omdat deze groep inwoners nog vaak buiten hun zicht valt. Dit pilotonderzoek is tweeledig. In eerste instantie draagt het bij aan de wens van de gemeente om meer inzicht te krijgen in de beleving, ideeën en wensen van jongeren over hun leefomgeving, met daarbij bijzondere aandacht voor waar en hoe zij hun vrije tijd willen en kunnen doorbrengen. Ten tweede gaat het over de vraag of en hoe jongeren meer bij ontwikkelingen in de gemeente Westerkwartier betrokken willen zijn.

In december 2024 heeft de gemeente haar participatiebeleid gepresenteerd in de nota *Samenwerken aan onze samenleving*¹. Deze nota benadrukt dat een deel van de inwoners momenteel nog niet actief gebruikmaakt van geboden participatiemomenten. Met het inzetten van laagdrempelige en passende participatie- en communicatiemiddelen wil de gemeente hierin verandering brengen. Het gaat hierbij niet alleen om volwassenen, maar ook om jongeren, een door de gemeente vaak moeilijk te bereiken doelgroep.

Er is gekozen om te focussen op twee verschillende dorpen vanwege hun onderlinge verschil in omvang en voorzieningen: Grootegast en Oldehove. Het doel van dit onderzoek is om op genoemde aspecten inzicht te genereren in wat er lokaal onder jongeren leeft en wat voor hen belangrijk is, zodat de gemeente daarmee, samen met jongeren aan de slag kan gaan. Een bijkomend voordeel zou kunnen zijn dat de gemeente deze inzichten kan gebruiken bij haar benadering van jongeren in andere vergelijkbare dorpen binnen de gemeente.

De volgende hoofdvragen staan centraal:

1. Welke leefbaarheidsaspecten – met specifieke focus op vrijetijdsmogelijkheden – vinden jongeren uit Grootegast en Oldehove belangrijk in hun dorp en welke wensen en ideeën hebben zij hieromtrent? Welke contextuele factoren zijn hierbij van belang en hoe spelen deze hierin een rol?
2. Welke rol willen en/of kunnen jongeren zelf spelen in het nadenken over of realiseren van veranderingen in hun dorp?

De methodologische opzet van dit onderzoek is kwalitatief. Ten eerste zijn er semigestructureerde interviews afgenomen met betrokkenen om jongeren heen. Denk hierbij aan ouders, docenten, jongerenwerkers, dorpsbelangen en leefbaarheidsadviseurs van de gemeente. Vervolgens zijn jongeren zelf benaderd en vragen gesteld via informele individuele en groepsgesprekken.

¹ In het participatiebeleid wordt de term beleidsontwikkelingen gebruikt als overkoepelende benaming voor alle activiteiten, projecten, opgaven, plannen en initiatieven binnen alle beleidsdomeinen van de gemeente Westerkwartier.

1.2 Leeswijzer

Dit onderzoeksrapport bestaat uit vijf delen:

- **theorie** en het **conceptueel kader** (hoofdstuk 2);
- beschrijving van de gebruikte **methodologie** (hoofdstuk 3);
- resultaten voor de dorpen **Grootegast** (hoofdstuk 4) en **Oldehove** (hoofdstuk 5);
- **conclusies** (hoofdstuk 6), en;
- **aanbevelingen** (hoofdstuk 7).

2. Theoretisch kader

Dit hoofdstuk gaat in paragraaf 2.1, 2.2 en 2.3 conceptueel in op jongeren, leefbaarheid van de leefomgeving en jongeren en participatie. In paragraaf 2.4 volgt het conceptueel kader op basis waarvan dit onderzoek is uitgevoerd.

2.1 Jongeren

De term 'jongere' is een paraplu-begrip zonder afgebakende leeftijdsgrens.² Dit onderzoek gaat uit van adolescenten die nog in de puberteit zitten en thuis wonen (12 tot 17-jarigen).³ De adolescentie is een sensitieve ontwikkelingsfase die de overgang naar volwassenheid kenmerkt. In deze fase worden fundamenteën gevormd voor de toekomst en het toekomstig welzijn. Met name het vormen van een identiteit is een centraal kenmerk van deze fase en deze identiteitsvorming wordt gevoed door de dagelijkse ervaringen van jongeren binnen de sociale context waarin ze leven⁴. Een kenmerk van kinderen en jongeren is dat zij zich in voortdurende interactie met hun (sociale) omgeving ontwikkelen waardoor de leefomgeving hierin een hele belangrijke rol speelt.

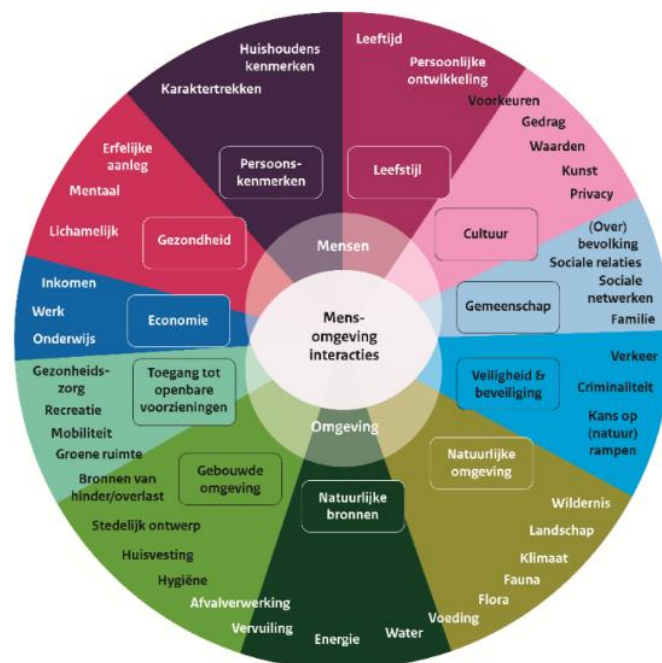
2.2 Leefbaarheid van de leefomgeving

De leefomgeving bestaat uit meerdere fysieke en sociale leefbaarheidsaspecten die in hun onderlinge samenhang vanwege contextuele verschillen kunnen uiteenlopen op individueel niveau en variëren in de tijd en per levensfase (zie figuur 1).

² David, N. P., & Buchanan, A. (2019). Planning Our Future: Institutionalizing youth participation in local government planning efforts. *Planning Theory & Practice*, 21(1), 9–38. <https://doi.org/10.1080/14649357.2019.1696981>

³ <https://www.nji.nl/ontwikkeling/de-puberteit#ontwikkeling-in-de-puberteit>

⁴ Martínez, M. L., Loyola, L. I., & Cumsille, P. (2015). Quality of Participation in Youth Organizations: Relationships With Identity and Sense of Sociopolitical Control. *Youth & Society*, 49(7), 968–993. <https://doi.org/10.1177/0044118x15604341>

Figuur 1. Factoren die de leefomgevingskwaliteit en kwaliteit van leven beïnvloeden⁵

Bij leefbaarheid gaat het om de waardering en de betekenis die inwoners aan hun directe fysieke en sociale leefomgeving geven vanuit hun behoeftes en wensen.⁶ Dit onderzoek richt zich met name op hoe jongeren uit Grootegast en Oldehove vrijetijdsmogelijkheden binnen hun leefomgeving ervaren. Het kan hier bijvoorbeeld gaan om mogelijkheden gerelateerd aan voorzieningen, natuur en landschap, huisvesting, mobiliteit, rust en recreatie. Ook sociale aspecten kunnen van invloed zijn, zoals bijvoorbeeld de verhoudingen binnen de gemeenschap, de beleving van het onderwijs en de dorpscultuur waarin jongeren opgroeien.

2.3 Jongeren en participatie

Participatie is sinds 2007 een populair thema in onze samenleving en kent verschillende vormen.⁷ Ten eerste kan het gaan om sociale participatie waarbij de focus ligt op het meedoen van het individu in de samenleving. Ten tweede kan het gaan om beleidsmatige participatie, waarbij de focus ligt op de rol van inwoners binnen beleid en beslissingsprocessen van overheden. Sinds 2024 zijn gemeenten wettelijk verplicht om een participatiebeleid op te stellen.⁸ Dit is veelal gericht op 'burgers' en niet specifiek op kinderen en jongeren. Jeugdparticipatie is nog grotendeels een onontgonnen terrein dat andere kaders

⁵ Denkmodellen om samen te werken aan een gezonde stad. (2017, 30 juni). RIVM. <https://www.rivm.nl/gezonde-stad/denkmodellen-samenwerken-gezondestad>

⁶ Liedelmeijer, K. en Van Kamp, I. (2003). Kwaliteit van de Leefomgeving en Leefbaarheid. Naar een Begrippenkader en conceptuele inkadering. RIVM: 630950002/2003, RIGO-rapport: 80330. Amsterdam & Bilthoven: RIGO/RIVM.

⁷ Bulder, E. (2024) "Small-scale community based care initiatives in the Netherlands." In: Meier, S., L. Bertelmann en L. Wissenbach (eds.) *Inclusive localities*. Opladen: Verlag Barbara Budrich GmbH, pp 65-79.

⁸ <https://iplo.nl/regelgeving/omgevingswet/participatie/participatiebeleid/> Aan de slag met participatiebeleid | Informatiepunt Leefomgeving

en eigen benaderingen nodig heeft om aan te kunnen sluiten bij de doelgroep om samen met hen positieve effecten te genereren.⁹

Op het niveau van de samenleving is jeugdparticipatie een vorm van burgerschapsontwikkeling. Jongeren kunnen leren dat belangrijk is om de belangen van anderen te horen en hiermee rekening te houden, bij het komen tot een gezamenlijke beslissing. Dit kan vervolgens de sociale cohesie en integratie bevorderen.¹⁰ Op individueel niveau kunnen jongeren die deelnemen aan beleids- en beslissingsprocessen ook een verhoogd verantwoordelijkheidsgevoel, ruimdenkendheid en sociale competentie ontwikkelen.¹¹ *Agency* is hierbij belangrijk.¹² Dat refereert aan de mogelijkheid van een individu om keuzes te maken en autonoom te handelen in een systeem van normen en waarden te midden van een omgeving die deze agency bevordert.

Omgevingsfactoren kunnen echter ook de vorming van agency belemmeren. Zo zullen jongeren die opgroeien in een (leef)omgeving waar ze zich negatief benaderd voelen, zich hiervoor ook minder snel verantwoordelijk voelen. Er is dus een positief en ondersteunend klimaat nodig om agency onder jongeren en dus de positieve effecten van jeugdparticipatie naar voren te laten komen. Dit kan enkel optreden wanneer jongeren voldoende bij een proces zijn betrokken en begrijpen wat van hen wordt verwacht. Daarnaast kan het hebben van een gezamenlijk doel het participatieproces versterken.¹³ Het leren kennen van de wensen en meningen van jongeren betekent niet altijd dat overheden er iets mee kunnen doen. Voor blijvend vertrouwen is een eerlijk en duidelijk verwachtingsmanagement en goede communicatie hierover cruciaal.¹⁴

2.4 Conceptueel model vrijetijdsactiviteiten en andere leefomgevingsaspecten en participatiebereidheid jongeren

Figuur 2 laat het conceptuele model zien dat aan de basis van dit onderzoek ligt. Hierin wordt zichtbaar hoe jongeren de vrijetijdsactiviteiten in hun leefomgeving ervaren en, waar relevant, worden ook andere aspecten die zij belangrijk vinden in hun leefomgeving zichtbaar. Daarbij is er aandacht voor de behoeften en wensen die zij hieromtrent hebben. Daarnaast gaat dit onderzoek in op in hoeverre jongeren bereid zijn te participeren bij ontwikkelingen in hun leefomgeving.

⁹ Malone, K., & Hartung, K. (2010). Challenges of participatory practice with children. In B. Percy-Smith, & N. Thomas (Eds.), *handbook on children and young people's participation: Perspectives from theory and practice* (pp. 24–38). New York: Routledge.

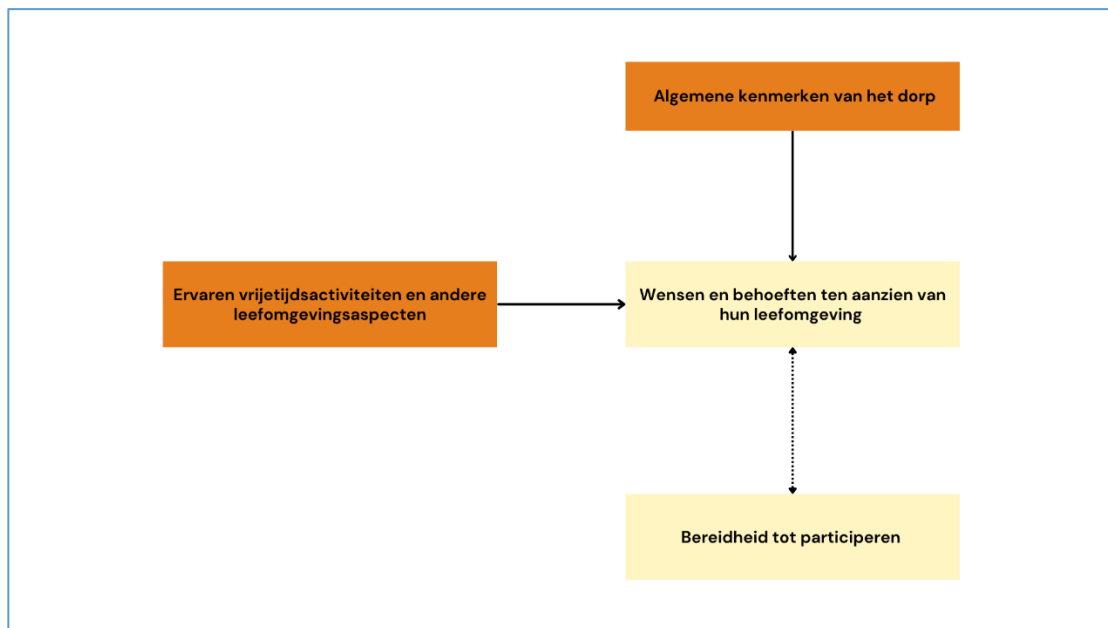
¹⁰ Kosterman, C. (2021). Alle jongeren aan dek. In A. Scheerder & H. Pander Maat (Reds.), *Kennisknooppunt Participatie* [Thesis].

¹¹ Botchwey, N. D., Johnson, N., O'Connell, L. K., & Kim, A. J. (2019). Including Youth in the Ladder of Citizen Participation. *Journal of The American Planning Association*, 85(3), 255–270. <https://doi.org/10.1080/01944363.2019.1616319>

¹² Meesters, J. (2018). *Ruimte voor opgroeien. Jongeren en het belang van de informele wereld*. Dissertatie.

¹³ Cahill, H., & Dadvand, B. (2018). Re-conceptualising youth participation: A framework to inform action. *Children and Youth Services Review*, 95, 243–253. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.01.024>

¹⁴ Ubels, H. (2020). *Novel forms of governance with high levels of civic self-reliance*. [Thesis fully internal (DIV), University of Groningen]. University of Groningen. <https://doi.org/10.33612/diss.111587565>

Figuur 2. Conceptueel model vrijetijdsactiviteiten en andere leefomgevingsaspecten in relatie tot participatiebereid jongeren

3 Methode

3.1 Inleiding

Dit kwalitatieve onderzoek is het eerste gestructureerd opgezette, wetenschappelijk gefundeerde onderzoek naar de leefbaarheidsbeleving, de behoeften en de wensen van jongeren binnen de gemeente Westerkwartier. Er is gekozen voor een exploratieve pilotstudy in twee dorpen, om op basis van de uitkomsten te bekijken of en hoe verder onderzoek haalbaar en wenselijk is.

3.2 Methoden van dataverzameling

3.2.1 Werving van respondenten

De werving van respondenten ging volgens de zogeheten 'sneeuwbalmethode'. De opdrachtgever heeft als eerste een aantal volwassen contacten aangereikt. Zij zijn benaderd voor een gesprek en vervolgens gevraagd of ze meer geschikte inwoners of bij jongeren betrokken mensen kennen. Dit pad is steeds verder bewandeld, tot uiteindelijk jongeren zelf in beeld zijn gekomen. Tabel 1 geeft een overzicht van de respondenten.

Onderzoeksmethode	Type respondent	Aantal personen
Semigestructureerde interviews	2 jongerenwerkers, 2 leefbaarheidsadviseurs van de gemeente Westerkwartier	4
Semigestructureerde interviews	Betrokken volwassenen zoals docenten of vrijwilliger in dorp (bijvoorbeeld bij een vereniging)	6
Informele gesprekken	Ouders en omwonenden	4
Informele gesprekken	Jongeren	Totaal 38: 21 uit Grootegast (11 meiden en 10 jongens) en 17 uit Oldehove (6 meiden en 11 jongens)

Tabel 1. Overzicht respondenten

De jongeren zijn bevraagd binnen een vereniging, thuis, op straat en op de scholen RSG De Borgen Woldborg Grootegast, AOC Terra in Oldekerk en het Lauwerscollege in Grijpskerk.

3.2.2 De dorpen Grootegast en Oldehove

Binnen dit onderzoek is gekozen voor twee totaal verschillende dorpen, om vanuit die verschillen inzichten te verkrijgen die wellicht ook relevant kunnen zijn voor andere dorpen in de gemeente Westerkwartier. Voor Grootegast is gekozen omdat het een relatief grote kern is met een middelbare school en een divers aanbod aan voorzieningen. Voor Oldehove is gekozen omdat het een relatief klein dorp is met weinig diverse voorzieningen en zonder middelbare school. De keuze voor deze dorpen is tot stand gekomen in samenspraak met de opdrachtgever en een jongerenwerker van sociaal werk De Schans.

3.2.3 Semigestructureerde interviews

Op basis van voorbereidende gesprekken met de opdrachtgever en een jongerenwerker van sociaal werk De Schans is een formele interviewleidraad opgesteld voor volwassenen die direct bij jongeren betrokken zijn (zie bijlage 1). Deze vragen zijn gericht op de leefomgeving en wensen van jongeren, de plekken waar zij graag zijn, wat hen bezighoudt naast school, hun toekomst en wat hen aan het dorp bindt. Ook is hen gevraagd of ze denken dat jongeren willen en kunnen participeren bij ontwikkelingen die hen aangaan. De vragen zijn in de tijd enigszins aangepast. Het open karakter van semigestructureerde interviews heeft ruimte gegeven om nieuwe inzichten, opgedaan in eerdere gesprekken, mee te nemen. Zo zijn in latere interviews enkele controlevragen opgenomen om te checken of een bepaald antwoord al dan niet gedeeld werd door volgende respondenten.

3.2.4 Informele gesprekken

Voor dit onderzoek heeft de veldonderzoeker een aantal spontane bezoeken aan de dorpen gebracht. Daarnaast zijn bij middelbare scholen en sportverenigingen spontane gesprekken met jongeren uitgevoerd. Een belangrijke voorwaarde om dit te laten slagen was de aanwezigheid van een *gatekeeper*. Dit is iemand die de brug tussen de jongeren en de veldonderzoeker kon slaan, om het benaderen van jongeren te vergemakkelijken. Binnen dit onderzoek hebben de jongerenwerkers van sociaal werk De Schans vooral deze rol vervuld. Anderen waren ouders of vrijwilligers van een vereniging.

De informele gesprekken met jongeren hebben grotendeels in groepsverband plaatsgevonden. Hierbij is een globale lijst met beknopte vragen gebruikt die afwijkt van de interviewleidraad voor de volwassenen (zie bijlage 2). De veldonderzoeker had uit de semigestructureerde interviews met volwassen informatie gehaald die is gebruikt in de informele gesprekken met de jongeren, met ruimte voor invloed van de jongeren zelf.

Daarnaast zijn ook gesprekken tussen jongeren onderling gestimuleerd en is ervoor gezorgd dat de gesprekken niet te lang duurden.

3.3 Dataverwerking en analyseplan

De interviews zijn opgenomen met opnameapparatuur van de Hanze en zijn daarna gedocumenteerd. Om de spontaniteit van de respondenten niet af te remmen, is ervoor gekozen om van de informele gesprekken geen opnames te maken. De veldonderzoeker heeft de gesprekken direct na afloop zelf ingesproken zodat de inhoud ervan zo zorgvuldig mogelijk kon worden weergegeven. Deze zijn vervolgens eveneens gedocumenteerd.

Alle documenten zijn daarna geüpload in Atlas.Ti, een codeerprogramma om kwalitatieve data te analyseren. Hier is gebruik gemaakt van inductief coderen, een methode waarbij codes worden ontwikkeld op basis van de data zelf tijdens het analyseren. Hierbij zijn patronen gezocht en op basis daarvan zijn de volgende codes opgesteld:

- Vrije tijdsaspecten en leefomgevingsaspecten:
 - Plek om te hangen
 - Werken/bijbaantje
 - Vermaak
 - Vrijtijdsbesteding
 - Hangjongeren
 - Horecagelegenheid
- Kenmerken van het dorp:
 - Dorpshuis
 - Natuur
 - Krimp
 - School
 - Sociale cohesie
 - Sport
 - Verdwenen voorzieningen
 - Naburig dorp nodig hebben voor voorzieningen
 - Voorzieningen
 - Vrijwilligers/eigen kracht
 - Woningen
- Wensen en behoeften ten aanzien van de leefomgeving:
 - Sociale functie van hangplek
 - Voorbeelden hangplekken andere dorpen
 - Waardering van wat er is
 - Acceptatie
 - Reden om te blijven plattelandsgedebied
 - Overige wensen jongeren
 - Verbeteren huidige voorzieningen

- Overige codes buiten het conceptueel framework om:
 - Gatekeeper
 - Contact tussen dorp en gemeente
 - Frustratie bij volwassenen
 - Geld op verkeerde plekken
 - Genoemde oplossing
 - Samenwerking met organisaties

4 Grootegast

4.1 Algemene kenmerken van Grootegast

Inwonertal	Kinderen	Onderwijsinstellingen	Naburige dorpen	Voorzieningen
3469	880 waarvan 490 0 tot en met 15 jaar oud en 390 16 tot en met 25 jaar oud	3 basisscholen en 1 middelbare school voor vmbo en havo leerjaar 1 en 2	Doezum, Lutjegast en Oldekerk (met vo AOC Terra)	Gevarieerd aanbod aan winkels, industrieterrein met veel bedrijven, sportverenigingen, muziekles, toneelvereniging, scholen, een park, zwembad, gezondheidscentrum, musea, zorg, cafetaria.

Tabel 2. Kenmerken van Grootegast (bron: Alle cijfers (2024); Grootegast.nl).

Tabel 1 laat zien dat Grootegast een middelgroot dorp is waar ongeveer 5.4% van alle inwoners (64.834) van gemeente Westerkwartier woont. Ongeveer 25% van de inwoners is dus jongvolwassen. Van hen is 14% tussen 0 tot en met 15 jaar en ruim 11% tussen 16 tot en met 25 jaar oud. Het dorp heeft meerdere basisscholen en vrijetijdsvoorzieningen. Grootegast heeft met haar voorzieningen een regioverzorgende functie. Sommige jongeren uit Grootegast en jongeren uit omliggende dorpen gaan naar de (eerste twee jaren van de) havo en het vmbo bij RSG de Borgen Woldborg in Grootegast. Ook gaan jongeren naar een middelbare school buiten Grootegast, het AOC Terra (vmbo-groen) in Oldekerk, naar de Borgen Lindeborg (havo, vwo en gymnasium) in Leek of het Lauwers College (vmbo, mavo, havo en vwo) in Grijpskerk. Er zijn drie buslijnen die een verbinding leggen met omliggende dorpen en de stad Groningen. Het dichtstbijzijnde treinstation ligt in Grijpskerk (12 autominuten en 28 minuten met de fiets) en de grotere dorpen Leek en Zuidhorn liggen op ongeveer 15 autominuten rijden. Daarnaast is Grootegast is een relatief groot dorp met meerdere voorzieningen. Zo organiseert Sociaal werk De Schans veel soorten activiteiten, zoals weerbaarheidstrainingen en spelletjes en vereniging dorpsbelangen en de feestcommissie organiseren het dorpsfeest in juni en andere activiteiten.

Uit interviews en gesprekken blijkt dat er voor jongeren veel buitenschoolse activiteiten in het dorp zijn qua sport en hobby's, maar dat ze voor culturele activiteiten als theaterlessen, danslessen, muzieklessen en scouting naar andere grote dorpen in de gemeente moeten, zoals Leek. In Grootegast zijn er ook buurtverenigingen die activiteiten organiseren.

“Het dorp is te groot om echt een representatieve vereniging zoals dorpsbelangen te hebben. We hebben wel een buurtvereniging en dat is lekker klein en overzichtelijk. We doen mee aan de mooiste straat wedstrijd en plannen elk jaar een barbecue.” – Een vader uit Grootegast

Bij het sportcomplex staat een Multifunctioneel Centrum (MFC). Het realiseren van het MFC is ooit een 'langgekoesterde wens van de inwoners van Grootegast' geweest.¹⁵ Echter, de ligging buiten het dorp is niet optimaal, waardoor wordt er geen gebruik gemaakt van het centrum als ontmoetingsplek of plek voor jongeren. Het MFC is wel een plek voor cultuur en muziek. Meerdere respondenten hebben genoemd dat ze hadden gehoopt dat het MFC meer een dorpshuisfunctie zou hebben.

“Bij de herinrichting van het park moet er een ruimte komen dat voor elke doelgroep geschikt is. Het MFC zou die functie moeten hebben maar wat er nu staat werkt niet. Dat is meer een plek voor muziek corps. Het is te ver en het gebouw is ook niet zo gezellig... Jongeren of ouderen kunnen er niet veel mee.” – Vereniging in Grootegast

Afbeelding 1. De zeecontainer voor jongeren om in te chillen met een basketbaldoel en een skatebaan

Bij het sportcomplex ligt ook een skatebaan en staat een zeecontainer die fungeert als hangplek voor jongeren (zie afbeelding 1). De locatie is zodanig afgelegen dat daar geen

¹⁵ <https://www.rtvnoord.nl/nieuws/171490/na-veel-gasgeven-remmen-en-weer-optrekken-eindelijk-een-nieuw-multifunctioneel-centrum>

overlast kan worden veroorzaakt, maar jongeren gaan er eigenlijk niet naar toe. Het ligt buiten het dorp en de route ernaartoe is afgelegen. Daarbij is de container volgens respondenten donker, niet netjes, zitten er gaten in de vloer en is er veel inkijk:

“Dat bij het zwembad is een oude zeecontainer maar die is niet goed onderhouden, de open ingang is voor iedereen te zien dus die jongeren hebben er geen privacy. Maar verder zitten er gaten in de bodem en wil je daar eigenlijk gewoon niet zijn. Er is ook een skatebaan maar die wordt niet echt schoongehouden.” – Professional uit Grootegast

Een andere belangrijke plek voor jongeren is het park ‘Notaristuun’. Dorpsbelangen Grootegast is bezig met de herinrichting ervan, waarbij het doel is dat er een plek voor iedereen komt, dus ook voor jongeren. Het is nu ‘s avonds een donkere plek waar jongeren wel hangen, maar er weinig zicht op hen is. Het is een groot park waar nog veel ruimte is voor bijvoorbeeld speelelementen en meer ontmoetingsplekken of rustplekken. Daarbij is er een speeltuin, maar die is verouderd en ziet er volgens respondenten niet meer netjes uit:

“Bij de herinrichting van het park moet ook het speeltuintje onder handen worden genomen. Alle verf bladdert ervan af en verder zou er ook wel wat meer moderne toestellen mogen komen.” – Een moeder uit Grootegast

De horecagelegenheid in Grootegast, wordt door zowel volwassenen als jongeren beschouwt als een gevaarlijke en niet geschikte plek.

“Er is een kroeg voor oude lullen en er is de herberg. Maar dat ding is echt een probleem. Mensen zouden er eens doorheen moeten lopen. Ik stel voor om het te onteigenen en er echt iets van te maken. Nu is het levensgevaarlijk voor jongeren.” – Anoniem

Direct bij jongeren betrokken volwassenen (dorpsbelangen, ouders en schoolmedewerkers) geven aan dat Grootegast wel groeit, er komen huizen/wijken bij. In nieuwbouwwijken is er volgens hen echter geen plek voor een veldje of speeltoestellen. Er zijn daar volgens hen ook niet veel ontmoetingsplekken waar inwoners kunnen samenkomen.

4.2 Ervaringen met vrijetijdsactiviteiten en andere leefomgevingsaspecten

Jongeren maken veel gebruik van de voorzieningen die er zijn. Vooral jonge jongeren (12-14 jarigen) spreken hun waardering uit en geven aan dat het er heel prettig wonen is en in eerste instantie niet echt iets te missen in het dorp. In een groepsgesprek op De Woldborg wordt het zwembad, het park, de winkels en hun school genoemd als belangrijke elementen.

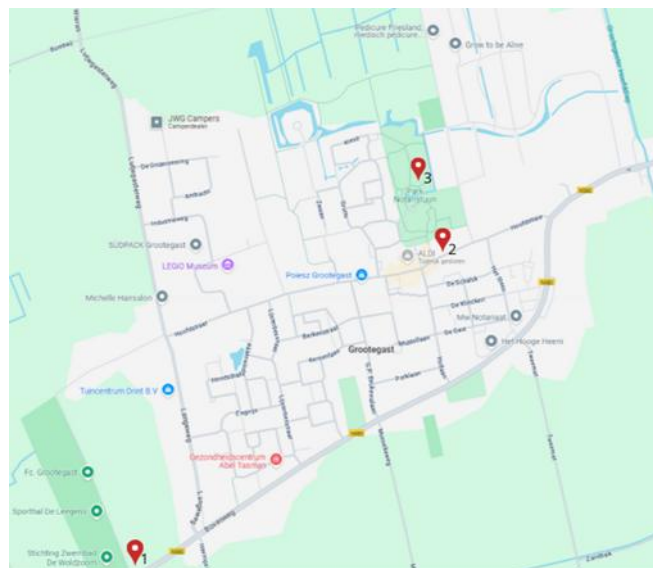
"Ik vind het een heel leuk dorp, we hebben lekker veel. Scholen, leuk park met speeltuintje, zwembad, leuke kinderen, veel winkels." – Dorpsbewoner Grootegast, 14 jaar.

Oudere jongeren (15-17 jarigen) zijn vooral bezig met geschikte plekken om buiten school samen te komen. Zo hebben ze bijvoorbeeld de overkapping bij sociaal werk De Schans, het gemeentetehuis en het park genoemd. Hier worden ze vaak weggestuurd omdat andere bewoners dan last van hen hebben.

“Overal worden we weggestuurd. Daarom blijven we maar wat lopen of gaan weer naar huis. Maar ja, dan is je avond ook verpest.” – Groepje jongeren uit Grootegast

De locaties waar jongeren elkaar kunnen en willen ontmoeten om te chillen verschillen nogal van elkaar (zie afbeelding 2).

“Er is geen echt dorpshuis. Er is wel vlak bij het zwembad een jongerenplek maar die is niet heel aantrekkelijk. Dus je merkt dat jongeren dan vooral in het park gaan zitten. Zeker met mooi weer en ja, dat geeft wel eens wat overlast. Omwonenden vinden daar iets van en dat is wel te begrijpen maar ja waar moeten ze dan heen?” – Professional uit Grootegast

Afbeelding 2. Locaties waar jongeren kunnen (1) zeecontainer nabij sportpark) of willen zitten om te chillen. (2) overkapping bij het gezondheidscentrum, (3) het park Notaristuun.

Een opvallende uitspraak van het oudere deel van de jongeren is dat Grootegast een saai dorp is waar niet veel te doen is.

“Ik vind het echt een saai dorp, niks te doen, we kunnen ook nergens heen, er zijn geen plekken om te chillen.” – Dorpsbewoner Grootegast, 16 jaar

De groep jongeren die het dorp saai noemen, geven aan dat dat vooral komt door een gebrek aan hangplekken. Na school of 's avonds zouden ze ergens met elkaar willen samenkomen. Ze zouden in Grootegast graag een centrale plek willen waar ze niet worden weggestuurd en waar ze droog en warm met elkaar kunnen zijn. Dat is belangrijker voor hen dan andere voorzieningen, die zijn er genoeg. Na schooltijd zijn er wel veel jongeren die nog sport of hun bijbaantje hebben. In de gesprekken met hen lijkt dat aspect van hun vrije tijd niet zo belangrijk te zijn, in tegenstelling tot een ontmoetingsplek.

Ik heb werk en ga sporten maar ja, dat is ook niks aan. Die trainingen op De Schans zijn wel leuk maar ik wil liever een echte plek waar we heen kunnen.” – Dorpsbewoner Grootegast, 15 jaar

Jongeren waarderen het groen en de natuur in het dorp positief. Ze zouden meer groen en bankjes in het centrum willen zien en ze maken graag gebruik van het groen dat er al is. Jongeren geven aan het meeste in het park te chillen. Ook kwam bijvoorbeeld de schoonheid van De Dörpstuun naar voren. Voor een aantal is het belangrijk om hier in het weekend naartoe te gaan omdat het een mooie tuin is waar ze veel leren over de natuur.

“Wel jammer dat er achter de Aldi gebouwd gaat worden, want dan zie je het park daar niet meer. En ook jammer dat Dorpstuun grotendeels weg moet voor de uitbreiding van Het Hooge Heem.” – Dorpsbewoner Grootegast, 15 jaar

Ook is er meerdere keren aangegeven dat het leuk is dat er musea zijn in het dorp, maar dit lijkt geen terugkerende vrijetijdsactiviteit.

“We hebben een museumplein. Dat zijn wel interessante musea maar die heb ik al eens gezien dus dat wordt snel saai want ik ken het al.” – Dorpsbewoner Grootegast, 13 jaar

4.3 Wensen en behoeften ten aanzien van de leefomgeving

Het grootste deel van de jongeren die gesproken geeft aan dat een hangplek/ontmoetingsplek de grootste wens en behoefte is. Ook zijn alle volwassen respondenten het hiermee eens, maar vragen zij zich wel af waar er ruimte voor is zonder dat er overlast ontstaat. In

samenwerking met sociaal werk De Schans is er een groepje jongeren dat zich bezighoudt met het opknappen van de zeecontainer. Er is meermaals verteld door jongeren en de jongerenwerker dat een verandering van positie, ligging en toevoegen van elektriciteit en warmte ervoor kunnen zorgen dat het weer een fijne plek is voor jongeren om naartoe te gaan.

“Pak die container op en verplaats het zodat jongeren er echt gebruik van gaan maken. Voorzie dat ding met elektriciteit en dan heb je voor de meeste maanden al een plek gecreëerd.” – Professional uit Grootegast

Ook af en toe een feestje of vermaak is een belangrijk terugkerend thema. Er is tot nu toe voor reguliere ontmoetingen en losstaande festiviteiten geen geschikte ontmoetingsplek in Grootegast. Dit zou wel goed passen gezien het aantal jongeren en de eensgezindheid over de behoefte hieraan.

Een eventuele kans die werd genoemd is het creëren van een ontmoetingsplek door het voormalige pand van de gemeente op te kopen en daar een mooi centrum voor alle bewoners van maken. Meerdere organisaties zoals de bibliotheek of sociaal werk De Schans zouden dan daarnaartoe kunnen verhuizen:

“Wat wel een kans zou zijn is als het dorp het oude gemeentetehuis in handen kan krijgen. De gemeente moet er toch van af en het ligt lekker centraal. Sociaal werk De Schans kan erin maar ook de bieb. Het kan een dorpshuis worden waar jongeren naartoe kunnen en dan is er meer zicht op hen.” – Professional uit Grootegast

Zowel jongeren als volwassenen missen een geschikte horecagelegenheid. Een plek waar geluncht kan worden en dat af en toe open is in de avond zodat jongeren ook kunnen komen. De bestaande horecagelegenheid kan met een upgrade wel eventueel een ontmoetingsplek voor jongeren worden.

“De herberg heeft een uitstekende locatie waar mensen er geen last van hebben. Als die plek nou zou worden gerenoveerd, hebben we voor jongeren een ontmoetingsplek. Als er dan ook nog kan worden geluncht en een spelletje kan worden gedaan, heb je al meerdere doelgroepen te pakken.” – Dorpsbewoner Grootegast

Ook het gedeelte van de Hoofdstraat met winkels is genoemd als een locatie dat met een groene, klimaat adaptieve upgrade beter kan fungeren als ontmoetingsplek.

Een andere wens van jongeren is om te blijven wonen in Grootegast. Zelfs de oudere jongeren die het dorp ‘saai’ vonden, zien zichzelf er later nog steeds wonen. Daardoor lijkt er toch een soort tevredenheid te zijn over wat het dorp hen later te bieden heeft, ook omdat hun

sociale groep voornamelijk in Grootegast gecentreerd is en er voldoende voorzieningen zijn. Er zijn ook een aantal jongeren die wel weg willen naar een iets groter dorp met meer voorzieningen zoals Zuidhorn of Leek.

“De stad is te druk. Ik wil graag de ruimte om me heen hebben en iedereen kennen.” – Dorpsbewoner Grootegast, 13 jaar.

Alle jongeren waardeerden de rust en het gemak en het plezier van vrienden dichtbij.

“In de stad woont iedereen verspreid en is er geen fijne ontmoetingsplek, dan valt je groep zo uit elkaar. Ik blijf dan liever in een dorp.” – Dorpsbewoner Grootegast, 15 jaar.

De jongeren die in Grootegast naar school gaan zijn veelal positiever over het dorp en kunnen niet veel bedenken wat ze anders zouden willen. Het wordt gewaardeerd dat er een park is, sportgelegenheden, een zwembad, een doe- en pluktuin bij het Hooge Heem en winkels in de buurt. Deze jongeren hebben wel de wens om hun culturele hobby's ook in Grootegast te kunnen uitoefenen, zodat ze er op de fiets heen kunnen. Het zwembad vinden ze een grote toevoeging waar ze in de warme maanden veel heen gaan. Ze zouden echter ook graag in de winter willen zwemmen. Meermalen is de wens geuit om het zwembad overdekt te maken met een glazen schuifdak.

Jongeren die naar AOC Terra in Oldekerk gaan, bevinden zich meer op straat en hebben dus meer baat bij een goede hangplek. Het verschil tussen jongeren van de verschillende scholen was opvallend. Deze jongeren bespraken de jeugdsoos in Niekerk als iets wat ze ook graag in Grootegast willen hebben. Nu fietsen ze regelmatig naar Niekerk voor feestjes.

Jongeren en volwassenen hebben dus niet echt behoefte aan nieuwe voorzieningen in het dorp op het gebied van winkels en sport, maar hebben vooral wensen met betrekking tot een groenere inrichting van het dorp, geschikte ontmoetings- en hangplekken en terugkerende festiviteiten.

4.4 Bereidheid tot participeren

Alle jongeren die voor dit onderzoek zijn benaderd willen graag helpen in het uitdenken van plannen om Grootegast leuker te maken. Ze staan allemaal positief tegenover verandering van de leefomgeving en vinden het alleen maar logisch om erbij betrokken te zijn.

“Wel het beste als de gemeente niet eerst met plannen komt maar gaat vragen wat wij (jeugd/jongeren) ervan vinden en dan pas het plan gaat uitvoeren. Anders gaan ze misschien stomme dingen doen”. – Dorpsbewoner Grootegast, 15 jaar.

Daarbij hebben jongeren zelf ook veel ideeën geopperd toen dit onderwerp werd besproken. Voornamelijk bij nieuwe vrijetijdsactiviteiten in het dorp willen ze graag meedenken, zoals

bijvoorbeeld een kermis, een klim bos, lasergamen of karten, een kabelbaan, een trampoline, overdekt zwembad met glijbaan en geschikte chillplekken.

“Iets van reuring, een plek om naartoe te kunnen naast school en werk, dan is het best prima hier.” – Dorpsbewoner Grootegast, 16 jaar.

Ze zijn vooral bereid tot meedenken bij plannen van de gemeente, maar willen liever niet helpen bij de uitvoering. De gemeente zou daarom jongeren kunnen betrekken bij projecten door hen te raadplegen en hun advies in te winnen (zie voor concrete benaderingsmogelijkheden, hoofdstuk 7).

5 Oldehove

5.1 Algemene kenmerken van Oldehove

Inwonertal	Kinderen	Onderwijsinstellingen	Naburige dorpen	Voorzieningen
1492	468 waarvan 274 0 tot en met 15 jarigen en 194 16 tot en met 25 jaar oud	2 basisscholen	Ezinge, Niehove en Den Ham. Grote kernen waar Oldehove afhankelijk van is: Zuidhorn, Grijskerk, Winsum.	Een winkeltje voor levensmiddelen (beperkt open), twee sportverenigingen, muziekkorps, dorpshuis, kinderopvang.

Tabel 2. Kenmerken van Oldehove (bron: Alle cijfers (2024); oldehove.info).

Tabel 2 laat zien dat Oldehove een relatief klein dorp is waar ongeveer 2,3% van alle inwoners (64.834) van gemeente Westerkwartier woont. Jongeren maken 31% van de inwoners van het dorp uit. Hiervan is 18% tussen 0-15 jaar en 13% tussen de 15-25 jaar oud. Inwoners geven aan dat er veel voorzieningen verdwenen zijn uit het dorp. Er is geen middelbare school, waardoor jongeren afhankelijk zijn van omliggende dorpen of steden. Voor het doen van boodschappen zijn de inwoners van Oldehove ook afhankelijk van omliggende grote kernen. Er staat een molen in het dorp waarin een winkeltje een paar dagen per week open is om de meest basale artikelen te verkopen. Verder zijn er twee basisscholen, een kinderopvang met een kleine bibliotheek, een voetbalvereniging, volleybalvereniging en een muziekkorps. Er staat een dorpshuis waar eens per maand een patatavond wordt gehouden waar veel dorpsbewoners op afkomen. Deze avonden worden georganiseerd door vrijwilligers, net als het runnen van de kantine bij het sportcomplex. Er gaat dagelijks, eenmaal per uur, een bus van en naar Groningen, tot een uur of acht 's avonds. Ook gaat er een bus van en naar Winsum tussen 07:00 tot 18:00 uur. Deze lijn werd uitgevoerd met achtpersoonsbusjes maar omdat het een populaire route is, is er inmiddels een normale bus ingezet. Er zijn vooral veel voorzieningen verdwenen zoals een levensmiddelenwinkel, tennisvereniging, tennisbanen en de paardrijdvereniging). Door de ligging in de provincie zijn de bewoners van Oldehove afhankelijk van kernen als Winsum en Zuidhorn. Om het dorp heen zijn veel agrarische bedrijven en in het dorp zit een groot loonbedrijf dat veel mannen en jongens van werk voorziet. Er is niet echt een dorpskern. In het midden van het dorp ligt een speeltuin, vlak bij een dorpshuis en een snackcorner. Het dorp kent meerdere activiteiten zoals vakantiespeelweek vanuit Jeugdwerk, feestweek en andere dorpsfeestjes vanuit het dorp zelf.

Uit de gesprekken volgt dat het geloof en belangrijke plaats in het leven in Oldehove inneemt. Volwassen geven aan dat het te merken is dat er een scheiding van kerken en scholen is en dat de verschillende geloofsstromingen niet veel samenwerken. De afgelegen ligging van andere dorpen zorgt er wellicht ook voor dat de gemeenschap wat geslotener is. Toch ervaren inwoners een sterke sociale cohesie. Men doet veel voor elkaar. Het dorp draait op vrijwilligers die ervoor zorgen dat de sportkantine of het dorpshuis open kunnen.

In Oldehove is al jaren niet meer gebouwd en de huizen die te koop komen, zijn ongeschikt voor starters. Inwoners ervaren dit als problematisch. Er is een matige instroom van starters met jonge kinderen. En ook de jongeren die nu in Oldehove wonen, kunnen volgens hen later lastig een huis kopen en zijn dan genoodzaakt om weg te gaan, ondanks dat ze graag willen blijven.

“Huizen in Oldehove zijn duur dus daar komen geen starters op af. Er wordt al jaren niets meer bijgebouwd. Er is wel een woonplan maar het lijkt alsof daar niks mee wordt gedaan terwijl in Zuidhorn het ene na het andere huis uit de grond wordt gestampt.” – Een ouder uit Oldehove

Men geeft aan op verschillende manieren het dorp en het belang van de leefbaarheid ervan onder de aandacht te brengen bij de gemeente.¹⁶

“Het lijkt wel alsof we moeten blijven vechten voor het bestaan van het dorp en krijgen niet zoveel (financiële) hulp van de gemeente. Oldehove voelt een beetje als het ondergeschoven kindje.” – Vrijwilliger in het dorp Oldehove

Er zijn meerdere plekken waar jongeren elkaar in de zomer kunnen ontmoeten en chillen (zie afbeelding 3), waaronder een keet is op een boerenerf (locatie niet nader geduïd).

Afbeelding 3. Oldehove (en omgeving) en de aangegeven locaties waar jongeren kunnen of willen zitten om te chillen. (1: OKVC kantine en terras, 2) Openlucht zwembad Electra (zomermaanden).

Bij het sportcomplex met voetbalvelden is er een kantine met terras. Verder staat er een pingpongtafel en een pannakooitje (zie afbeelding 4) inclusief basketbaldunks. Bij dit complex

¹⁶ <https://dvhn.nl/weekbladengroningen/het-westerkwartier/Hoe-Oldehove-staande-blijft-29219587.html>

komen jongeren, ook buiten trainingen en wedstrijden om, bij elkaar. Het terrein ligt aan de rand van het dorp maar is tamelijk dichtbij. Daarbij kunnen ze overdekt op het terras zitten en samen pingpongen of een balletje trappen. De kantine is niet altijd open, alleen tijdens sportevenementen. In de zomer gaan jongeren vaak dagelijks naar het zwembad Electra. Op al deze plekken vinden jongeren elkaar en zijn ze samen.

Afbeelding 4. Het pannakooitje bij het OKVC terrein

5.2 Ervaringen met vrijetijdsactiviteiten en andere leefomgevingsaspecten

Jongeren geven over het algemeen aan dat Oldehove best saai en rustig is. Op de basisschool ervaren ze dat als iets positiefs, omdat iedereen dichtbij was en je als kind nooit echt behoefte uit te kijken. Vanaf de middelbare school verandert er voor jongeren veel. Contacten verwateren omdat ze naar verschillende scholen buiten Oldehove gaan. Er zijn zelfs jongeren die aangeven dat het dorp alleen nog de plek is waar toevallig hun huis staat. Doordat hun school in een ander dorp is, is ook de locatie van hun sociale netwerk verplaatst. De jongeren die hun sociale netwerk nog wel voornamelijk in Oldehove hebben, ontmoeten elkaar op de hierboven aangegeven plekken. Jongeren lijken het niet zo erg te vinden dat er niet veel te doen is. Ze noemen dat ze hun dagen vooral vullen met school, fietsen van en naar school, huiswerk maken en dan nog voetballen of volleyballen. Hierbij speelt de ligging van het dorp dus ook een grote rol, jongeren uit Oldehove zijn veel tijd kwijt aan reizen.

“Er zijn hier niet zoveel jongeren en ze zoeken elkaar wel op. Er wordt wel geaccepteerd dat er niet zoveel is. Ze weten niet beter.” – Docent basisonderwijs, moeder van jongeren en dorpsbewoner

Scholen liggen in Winsum, Gripskerk of Groningen en dat is allemaal minstens een half uur fietsen. Aangezien de meeste sporten ook zijn verdwenen uit het dorp, kost het ook reistijd om dit elders uit te kunnen oefenen.

“Ik zit op de fiets of op school, daarna ga ik naar m’n huis om te gamen of om huiswerk te maken. Vroeger speelde ik nog wel veel buiten maar nu kom ik later uit school en heb ik wel wat beters te doen.” – Dorpsbewoner Oldehove, 13 jaar.

Omdat school en de meeste vrijetijdsbesteding buiten het dorp zijn, verzwakt de (ver)binding met het dorp. Deze contexten zijn ook veelal de plekken waar de fundamenteën van een vriendschap worden gelegd. Al met al zorgt dat ervoor dat een deel van de jongeren niet perse in Oldehove willen blijven.

“Mijn vrienden zitten in Gripskerk en dat is toch de belangrijkste reden voor mij om ergens te wonen.” – Dorpsbewoner Oldehove, 15 jaar

Dit is niet het enige geluid van jongeren in Oldehove. Er is ook een groep die geen reden ziet om te vertrekken, omdat deze waarde hecht aan de aanwezigheid van familie en vrienden en de rust. Ook speelt mee dat ze vanaf de leeftijd van 18 jaar na het halen van het rijbewijs zich makkelijker met de auto kunnen verplaatsen. Voor sommige jongeren is het toekomstperspectief om te werken bij het loonbedrijf een belangrijke reden om te blijven, dit geldt vooral voor jongens. Meiden hadden hun toekomst nog niet zo duidelijk, maar de meesten geven ook aan te willen blijven. Uiteindelijk is het grootste gedeelte van de gesproken jongeren positief over het dorp en over hun toekomst daar. Met de keet, de genoemde ontmoetingsplekken en de snackavond in het dorps huis kunnen jongeren elkaar voldoende treffen. Af en toe wordt er een feest georganiseerd zoals met Koningsdag, Bevrijdingsdag of de spelweek in de zomervakantie. Dit wordt altijd heel druk door hen bezocht. Iedereen kent elkaar en dat is ook iets waar ze belang aan hechten om te behouden.

Voor de volwassenen geven aan dat het belangrijk is dat kinderen overal in het dorp kunnen spelen en dat het heel veilig is. Vaak zijn ouders heel actief binnen verschillende organisaties in het dorp. Er zijn bijvoorbeeld de vakantiespeeldagen, georganiseerd door een jongvolwassenen groep jonge volwassenen die vroeger ‘de jongeren van Oldehove’ waren. Deze trend is ook bij andere vrijwilligerstaken al generaties lang aan de orde. Dit zorgt ervoor dat inwoners een actieve groep zijn en hecht zijn en blijven. Jongeren krijgen dat mee en geven aan dat ze ook graag hun steentje willen bijdragen aan de gemeenschap. Echter, zoals gezegd, voelen sommige jongeren geen binding meer, omdat hun leven zich voornamelijk buiten het dorp afspeelt.

5.3 Wensen en behoeften ten aanzien van hun leefomgeving

De belangrijkste wens die wordt geuit door zowel jongeren als volwassenen is dat de voorzieningen die er nog zijn, moeten blijven. Er zijn ook jongeren die hebben genoemd dat het fijn zou zijn om een normale winkel te hebben, een plek om samen binnen te kunnen zitten

of hun hobby weer dichtbij huis te hebben. Maar het grootste deel van de jongeren is tevreden met de huidige situatie. Ze zijn het gewend en hebben een eigen manier ontwikkeld om toch leuke dingen te doen.

“Als kind is het heel fijn hier. Pubers hebben wat meer moeite met elkaar vinden maar toch redden ze zich ook wel. Een film kijken of ergens voetballen is ook oké. Ze passen zich wel aan.” – Een moeder uit Oldehove

Een voordeel dat nu geldt is dat de jongeren zich door de elektrische fiets veel sneller kunnen verplaatsen. En veel volwassenen zijn heel blij met de bezorgservice van grote supermarktketens. Daardoor maakt het minder uit of er wel of geen winkels zijn. Daarbij zijn bewoners het, volgens hen, gewend om de auto te pakken voor buitendorpse voorzieningen.

5.4 Bereidheid tot participeren

Jongeren gaven aan veel ideeën te hebben om het dorp leuker te maken. Er zijn meerdere ideeën geopperd, zoals bijvoorbeeld een caravan kopen, die vlak bij een wifi-punt te plaatsen en daar gezamenlijk te gamen, lasergamen, trampolines, of activiteiten zoals Hunted of Levend Cluedo.

“We willen wel dat de gemeente ons plannen laat zien als ze een plek voor jongeren gaan realiseren.” – Groepje jongeren bij voetbal in Oldehove

Dat staat in contrast met wat ouders, de jongerenwerker en de docenten denken, zij geloven dat de jongeren vooral met rust gelaten willen worden en er niet veel animo voor zal zijn.

“Pubers weten toch niet wat ze willen, betrek hen maar later. Ze hebben wel andere dingen te doen. En als je ze dan toch wilt vragen, geef ze hapklare informatie.” – Een moeder uit Oldehove

De jongeren kennen sociaal werk De Schans en de door hen georganiseerde activiteiten niet. Daarom zouden ze zelf niet zo snel wat ondernemen met De Schans of gebruik maken van hun faciliteiten.

Alle gesproken jongeren zouden graag meedenken bij plannen die de gemeente voor hun dorp heeft. Daarbij werd ook genoemd, net als door de jongeren uit Grootegast, dat ze niet bij de uitvoering van plannen betrokken willen zijn. Er waren ook jongeren die niet konden bedenken wat ze anders zouden willen zien in het dorp, omdat ze tevreden zijn met de huidige situatie.

6 Conclusie

In dit onderzoek lag de focus op jongeren in de leeftijdsgroep van 12-17 jaar uit Grootegast en Oldehove en de leefbaarheidsaspecten die voor hen belangrijk zijn in hun dorp, waarbij specifiek is gekeken naar vrijetijdsmogelijkheden en -activiteiten die buiten school om plaatsvinden. Daarbij zijn ook wensen en ideeën die zij hieromtrent hebben en contextuele factoren die van invloed zijn in beeld gebracht. Ook gaat dit onderzoek in op of en hoe jongeren willen/kunnen participeren bij plannen voor hun dorp die geïnitieerd worden vanuit de gemeente.

Ervaren vrijetijdsactiviteiten en andere leefomgevingsaspecten en wensen en behoeften ten aanzien van de omgeving

De meeste jongeren uit Grootegast en Oldehove willen in hun dorpen blijven wonen. Dit is vooral het geval omdat zij grote waarde hechten aan hun sociale netwerk, het regelmatig kunnen ontmoeten van hun leeftijdsgenoten en (voor Grootegast) het voldoende toegang hebben tot voorzieningen in hun omgeving. Daarnaast waarderen zij de rust en ruimte die het platteland biedt ten opzichte van de stad. Kenmerken van het dorp (ligging, grootte, voorzieningen) hebben dus invloed op de beleving van jongeren over hun dorp. Er leven echter wel zorgen of ze in hun dorpen kunnen blijven wonen, omdat door het huidige gebrek aan starterswoningen (zowel sociale huur- als koopwoningen) het moeilijk is om betaalbare woningen te vinden. Er zijn echter wel jongeren die naar grotere dorpen zouden willen verhuizen, omdat zij hun activiteiten en sociale netwerk daar hebben, ontstaan vanuit onderwijs of sport elders, zoals in Zuidhorn, Leek of Grijpskerk.

Ook al willen de meeste jongeren uiteindelijk graag in hun dorpen blijven wonen, ze ervaren hun dorp vaak wel als saai of vervelend. Ze hebben dan ook allerlei concrete ideeën voor verbetering, in de vorm van betere ontmoetingsplekken en vermaak. Voorbeelden zijn: fijne en geaccepteerde hangplekken, een jeugdsoos, coole evenementen/feesten, een dorps huis met activiteiten, een horecagelegenheid en meer speelmogelijkheden (zoals een klimmuur, trampolinepark, pannakooitje en een kabelbaan). In Grootegast geldt dit meer dan in Oldehove, vooral omdat omwonenden met de huidige hangplekken overlast ervaren. Ook zijn in het kleinere Oldehove inwoners wat makkelijker en toleranter naar jongeren omdat bijna iedereen elkaar kent. Daarnaast hebben jongeren daar voldoende plekken waar ze kunnen verblijven zonder overlast te veroorzaken en minder tijd om rond te hangen omdat ze relatief veel reistijd kwijt zijn van en naar school en buitenschoolse activiteiten. De jongeren in Oldehove zijn meer tevreden met hun huidige situatie en hechten veel belang aan het blijven van de resterende voorzieningen. Ze waarderen de verenigingen, clubjes en evenementen waar ze ook hun ouders actief aan zien meedoen.

Bereidheid tot participeren

De ideeën van jongeren om hun dorpen leuker te maken verschillen niet zo veel van elkaar. Jongeren uit beide dorpen blijken creatief, enthousiast en bereid om met hun ideeën bij te dragen aan plannen van de gemeente voor verbetering van plekken en nieuwe voorzieningen. Ze blijken vooral bereid te zijn mee te denken en te adviseren, maar niet verantwoordelijk voor en betrokken te willen zijn bij de uitvoering. Opvallend was dat bij de meeste volwassenen de overtuiging heerst dat jongeren niet veel nadenken over kwesties die te maken hebben met de toekomst of veranderingen in de leefomgeving en het daarom niet veel zin heeft hen te betrekken. Dit staat haaks op het enthousiasme van de jongeren dat voor de dag kwam tijdens dit onderzoek.

Ook is het duidelijk geworden dat er per dorp een andere aanpak nodig is om jongeren te bereiken en te betrekken. Dit kan in Grootegast via de middelbare school RSG De Woldborg en andere voorzieningen waar zij vaak naar toe gaan (zie paragraaf 4.1 en 7). Jongeren in Oldehove gaan naar verschillende scholen verspreid over de provincie, daarom is het met hen makkelijker om contact te leggen via verenigingen binnen het dorp.

7 Aanbevelingen

Op basis van dit onderzoek zijn er vijf concrete aanbevelingen:

- 1) Organiseer vermaak en creëer fijne ontmoetingsplekken
 - 2) Jongeren willen graag blijven dus richt daar gemeentelijk beleid op in
 - 3) Betrek jongeren vanuit hun eigen omgeving bij gemeentelijke plannen voor het dorp die hen aangaan
 - 4) Zorg voor vervolgonderzoek in andere dorpen
 - 5) Contact leggen met Oldehove om de relatie tussen dorp en gemeente te verbeteren
-
- 1) De belangrijkste uitkomst van dit onderzoek is dat jongeren graag ergens met elkaar willen samenkomen. Dit kan op verschillende manieren. In Oldehove geven jongeren daar zelf invulling aan. Iedereen kent elkaar en er is veel sociale cohesie. Toch zouden meer plekken om te zitten, zoals bankjes of een overdekte plek, ook voor Oldehove, een fijne toevoeging zijn. De jongerenpopulatie in Grootegast is wat groter en daardoor zijn er ook meerdere groepen jongeren en meerdere oplossingen. Er is behoefte aan een algemene plek voor jongeren waar ze naar toe kunnen gaan. Voornamelijk gaat het hier om een overdekte plek waar andere inwoners geen overlast van hen ervaren. Daarbij moet deze plek niet te afgelegen zijn en schoon en verlicht. Het kan hier gaan om het aanpassen van de zeecontainer en deze verplaatsen naar een centralere locatie of een multifunctionele ruimte in het centrum, waarvan ook de rest van de inwoners kunnen profiteren. Ook het herinrichten van het centrum en daar meer bankjes en groen toevoegen is een realiseerbare wens. Het liefste zijn jongeren in het park te vinden op bankjes en in de speeltuin. Meer moderne speeltoestellen en een overkapping op die locatie kan van grote toegevoegde waarde zijn. Aangezien er meerdere ideeën zijn geopperd om in Grootegast een fijne plek voor jongeren te creëren, is het aan te raden om deze plannen verder uit te denken/werken in samenspraak met hen.
 - 2) De positieve houding tegenover het leven in een plattelandsdorp was bij iedereen erg zichtbaar. Alle jongeren willen graag blijven wonen in dorpen in de gemeente en houden van de rust en het overzicht. Iedereen is dichtbij en deze bereikbaarheid van sociale contacten wordt het hoogst gewaardeerd. Echter het blijven wonen in het dorp is niet voor alle jongeren weggelegd. Nederland kampt met een woningcrisis en steeds meer voorzieningen verdwijnen uit de dorpen. De gemeente heeft wellicht ook niet alle mogelijkheden om zulke grote kwesties op te lossen, maar waar dat wel mogelijk is kunnen en willen jongeren meedenken. Een dorp zou een plek moeten zijn waar jongeren zich thuis voelen. Voor hen is het belangrijk dat er een plek is waar zij zich met hun eigen leeftijdsgroep kunnen vermaken. Het verdient daarom aanbeveling dat de vrijetijds mogelijkheden die nu aanwezig zijn, ook in de toekomst blijven bestaan.
 - 3) Om jongeren goed te kunnen betrekken bij beleid is het noodzakelijk een context en kaders te creëren die aansluiten bij hun beleavingswereld. Dit kan door in te spelen op wat al bestaat. Het werkt het best om jongeren te benaderen binnen hun eigen omgeving, omdat ze zich daar veiliger voelen. De gemeente kan contact met jongeren zoeken in de omgevingen waar ze al elke dag te vinden zijn zoals, school, sport, bij jongerenwerkers of hangplekken. In Grootegast kan dat via de middelbare scholen, bijvoorbeeld door de lessen maatschappijleer te gebruiken om eventuele plannen te bespreken. Voor

Oldehove zijn verenigingen belangrijke plekken om jongeren te vinden en te spreken. Het is ook een goede mogelijkheid om bij sociaal werk De Schans aan te haken als jongerenwerk daar iets organiseert. Hun persoonlijke band met jongeren helpt daarbij verbindend, zo ook voor dit onderzoek. Verder is het ook mogelijk bij sportverenigingen na/tijdens wedstrijden contact met ze te zoeken. Hierbij is het wel zinvol onderscheid te maken in leeftijden. Jongeren van 13 of 14 jaar zijn minder bezig met hun toekomst dan 15 of 16-jarigen. Zo bleek tijdens dit onderzoek dat jongere jongeren (12-14 jaar) goed benaderbaar zijn met op voorhand bedachte vragen die inspelen op hun taal en belevingswereld. Bij 15- en 16-jarigen werkt een gelijkwaardig gesprek beter. Als de gemeente hier mee aan de slag gaat is het aan te raden om op voorhand een plan te bedenken hoe jongeren benaderd kunnen worden.

- 4) Tijdens het onderzoek kwamen andere dorpen naar voren die wellicht interessanter dan Grootegast en Oldehove zouden zijn voor vervolgonderzoek. Vooral jongerenwerkers kwamen met voorbeelden van kleine kernen met weinig voorzieningen waar jongeren toch actief zijn. Aduard heeft bijvoorbeeld een actieve groep jongeren die erg graag een plek zouden willen creëren om te hangen. Lutjegast heeft een mooi voorbeeld van hun dorpshuis waar jongeren terecht kunnen, evenals in Niezijl, waar een jeugdsoos is genaamd De Smidse. Het is daarbij ook interessant om te kijken hoe ondanks de weerstand die volwassen inwoners hierbij hebben geboden, het uiteindelijk wel gezamenlijk gelukt is om tot gedragen oplossingen te komen voor jongeren. Mogelijk zijn daar ook lessen uit te trekken voor Grootegast of Oldehove.
- 5) In Oldehove hebben meerdere inwoners aangegeven dat ze zich zorgen maken over de toekomst van hun dorp: voorzieningen verdwijnen, er zijn te weinig huizen en hulp/terugkoppeling van de gemeente is volgens inwoners lang niet altijd beschikbaar, ook als het gaat om het woonplan. Het verdient aanbeveling dat de gemeente hierover - voor zover dat nog niet gebeurt- met inwoners het gesprek voert.

8 Referenties

- Bijlsma, K. (2024). Hoe Oldehove staande blijft. Dorp druk in de weer om voorzieningen op peil te houden. *Dagblad van het Noorden*. Geraadpleegd op: 25 juni 2025 van <https://dvhn.nl/weekbladengroningen/het-westerkwartier/Hoe-Oldehove-staande-blijft-29219587.html>
- Botchwey, N. D., Johnson, N., O'Connell, L. K., & Kim, A. J. (2019). Including Youth in the Ladder of Citizen Participation. *Journal Of The American Planning Association*, 85(3), 255–270. <https://doi.org/10.1080/01944363.2019.1616319>
- Bulder, E. (2024) “Small-scale community based care initiatives in the Netherlands.” In: Meier, S., L. Bertelmann en L. Wissenbach (eds.) *Inclusive localities*. Opladen: Verlag Barbara Budrich GmbH, pp 65-79.
- CBS Statline. (2025). *Regionale kerncijfers Nederland*. Geraadpleegd op: 25 juni 2025 van: <https://opendata.cbs.nl/statline/?dl=16D63#/CBS/nl/dataset/70072ned/table>
- David, N. P., & Buchanan, A. (2019). Planning Our Future: Institutionalizing youth participation in local government planning efforts. *Planning Theory & Practice*, 21(1), 9–38. <https://doi.org/10.1080/14649357.2019.1696981>
- Fleming, J. (2013). Young people's participation – where next? *Children & Society*, 27(6), 484–495. <https://doi.org/10.1111/j.1099-0860.2012.00442.x>
- Heinrich, A. J., & Million, A. (2016). Young People as City Builders. *disP - The Planning Review*, 52(1), 56–71. <https://doi.org/10.1080/02513625.2016.1171049>
- Informatiepunt Leefomgeving. (z.d.). *Aan de slag met participatiebeleid*. <https://iplo.nl/regelgeving/omgevingswet/participatie/participatiebeleid/>
- Koreman, M. C. J. (2024). Rural futures for young adults: Rural development and regeneration in the Netherlands. [Dissertation (TU Delft), Delft University of Technology]. A+BE | Architecture and the Built Environment. <https://doi.org/10.7480/abe.2024.07>
- Liedelmeijer, K. en Van Kamp, I. (2003). Kwaliteit van de Leefomgeving en Leefbaarheid. Naar een begrippenkader en conceptuele inkadering. RIVM: 630950002/2003, RIGO-rapport: 80330. Amsterdam & Bilthoven: RIGO/RIVM.
- Martínez, M. L., Loyola, L. I., & Cumsille, P. (2015). Quality of Participation in Youth Organizations: Relationships With Identity and Sense of Sociopolitical Control. *Youth & Society*, 49(7), 968–993. <https://doi.org/10.1177/0044118x15604341>
- Meesters, J. (2018). *Ruimte voor opgroeien. Jongeren en het belang van de informele wereld*. Dissertatie.
- Nederlands Jeugd Instituut (NJI). (z.d.) *De puberteit*. Van: <https://www.nji.nl/ontwikkeling/de-puberteit#ontwikkeling-in-de-puberteit>

- Stockdale A, Haartsen T. Editorial introduction: Putting rural stayers in the spotlight. *Popul Space Place*. 2018; 24:e2124. <https://doi.org/10.1002/psp.2124>
- Reches, L., & De Meere, F. (2022). *Het platteland in beeld*. <https://www.verwey-jonker.nl/wp-content/uploads/2022/12/120430-Het-platteland-in-beeld.pdf>
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). (2017). Denkmodellen om samen te werken aan een gezonde stad. Van: <https://www.rivm.nl/gezonde-stad/denkmodellen-samenwerken-gezondestad>.
- RTV Noord. (2016). Na veel gasgeven, remmen en weer optrekken eindelijk een nieuw multifunctioneel centrum. *RTV Noord*. <https://www.rtvnoord.nl/nieuws/171490/na-veel-gasgeven-remmen-en-weer-optrekken-eindelijk-een-nieuw-multifunctioneel-centrum>
- Ubels, H. (2020). Novel forms of governance with high levels of civic self-reliance. Proefschrift. RUG, Groningen.
- Zhang, Y., Kaya, D. I., Van Wesemael, P., & Colenbrander, B. J. (2023). Youth participation in cultural heritage management: a conceptual framework. *International Journal Of Heritage Studies*, 30(1), 56–80. <https://doi.org/10.1080/13527258.2023.2275261>

9 Bijlagen

Bijlage 1 Interviewleidraad professionals, betrokkenen

Interviewleidraad voor professionals in Westerkwartier

Introductie:

- Bedankt dat u mee wilt doen aan dit onderzoek
- Het doel is in kaart te krijgen waar jongeren in Grootegast en Oldehove graag hun tijd spenderen en om te kijken wat er speelt of nog mist in de leefbaarheid volgens u.
- Het zal ongeveer een uur duren
- U krijgt een informed consent ter ondertekening en u kunt altijd stoppen met onderzoek of achteraf nog vragen stellen.

Algemeen

- Kunt u wat vertellen over uw functie en relatie tot de jongeren in het dorp/de dorpen?

Sociale kaart

- Waar denkt u dat de jongeren over het algemeen naar toe gaan in hun vrije tijd?
- Hoe zit het met het onderwijs in de omgeving?
- Waar gaan de jongeren het meest naar school volgens u?
- Welke voorzieningen zijn er waar de jongeren gebruik van maken?
- Klopt het dat er nauwelijks jongeren nog op de straten van Grootegast of Oldehove zijn om te chillen/hangen u?
- Is er dan een andere plek?
- Waar denkt u dat jongeren heen gaan na de middelbare school? Qua woning, blijven ze dan in de buurt?
- Naar welke dorpen wijken jongeren uit?

Leefbaarheid

- Welke voorzieningen zijn er niet (meer) en vormt echt een belemmering voor jongeren?
- Hoe erg is het dat iets er niet is?
- Wat is het toekomstperspectief voor een jongere in Grootegast/Oldehove?
- Zijn jongeren veel bezig met de toekomst?

Verder onderzoek

- Hoe kan ik de jongere benaderen denkt u?
- Hoe raakt u in contact met de jongeren?
- Wie denkt u dat ik nog meer moet spreken?

Tot slot

- Heeft u nog dingen toe te voegen die ik niet heb genoemd?
- Mag ik u nog bellen voor nabranders?
- U mag mij ook altijd bellen voor nabranders!

Bijlage 2 Vragen voor informele gesprekken met kinderen/jongeren

Vragen voor kinderen/jongeren:

- Naast school, welke dingen doe je graag in je vrije tijd?
- Kan dat allemaal in het dorp waar je woont? Of zijn er dingen die je eigenlijk zou willen doen maar wat niet in jouw dorp is? (Denk hierbij aan muziekles, theaterles, een bepaalde sport, etc.)
- De omgeving waarin je leeft is heel belangrijk voor hoe je je voelt en voor hoe je opgroeit. Zou je kunnen zeggen wat je van dorp vindt?
- Voel je je er fijn?
- Wonen er leuke mensen om je heen?
- Heb je een leuke school?
- Zijn er dingen in het dorp die je mist? (Denk hierbij aan bijvoorbeeld een park, bos, skatebaan, plek buiten om te chillen, een jeugdsoos, etc)
- Je woont in de Gemeente Westerkwartier en deze gemeente probeert het voor iedereen zo fijn mogelijk te maken. Ook zou de gemeente willen dat je het leuk genoeg vindt om er te blijven. Als je zou nadenken over de toekomst, zie je het dan voor je dat je, als volwassene, hier blijft wonen?
- Zou er dan iets aan het dorp moeten veranderen om het nog beter/leuker te maken?
- Stel de gemeente zet nu iets nieuws op voor jongeren/kinderen om jullie leefomgeving te verbeteren, zou je dan willen dat ze zouden luisteren naar jouw wensen en ideeën? Zou je willen meedenken en helpen uitvoeren?
- Stel je hebt al het geld en alle mogelijkheden in de wereld om alles in je leefomgeving te maken wat je maar wilt, wat zou dat dan zijn?

Contactgegevens

Kenniscentrum NoorderRuimte
Lectoraat Leefomgeving in Transitie
F.a.m.smits@pl.hanze.nl